

Η Ανάσταση του αφιερωμένου σώματος.

Γράφει ο π. Νικόλαος Λουδοβίκος*.

Για την αρχαία Ελληνική ανθρωπολογία, ο άνθρωπος είναι και αποκαλείται τελεσίδικα θνητός (π.χ. Ξενοφάνης, Αποσπ. 23), ή, παρεμφερώς, βροτός (π.χ. Παρμενίδης, Περί Φύσεως). Ο θνητός/βροτός αυτός μπορεί να φθάσει μέχρι την θέαν του Αγαθού, κάτι που κατάξιώνει ολόκληρη την ανθρώπινη ύπαρξη και ζωή, αλλά ταυτόχρονα, τότε, πικρή τον αναμένει διαπίστωση: «θεός ανθρώπου ου μίγνυται» (Πλάτων, Συμπόσιον 203 α) – ο θεός δεν αναμιγνύεται, δεν περιχωρείται με τον άνθρωπο. Η αρχαιοελληνική ψυχοσωματική αυτοσυνειδησία κτίζεται εν πολλοίς πάνω σ' αυτήν την επίγνωση. Το σώμα, στην Ορφική παράδοση που επηρεάζει εν προκειμένω τόσο την Προσωκρατική φιλοσοφία, όσο και τον Πλατωνισμό, δεν αποτελεί το πραγματικό ανθρώπινο είναι, αλλά αποτελεί ένδυμα της ψυχής, ή, ακόμη χειρότερα, τάφο της – σήμα (Κρατύλος, 400 c). Κατά τον Ορφικό μύθο, ο άνθρωπος αποτελεί απομεινάρια των Τιτάνων μετά την καύση τους από τον Δία, ως τιμωρία για τον φόνο και την καταβρόχθιση του μικρού Διόνυσου – συνεπώς η φύση μας είναι διττή, καθώς αποτελείται από την φύση των Τιτάνων, και από αυτήν του Διόνυσου, τμήματα του οποίου ευρίσκονταν στα σώματα των Τιτάνων. Έτσι το προπατορικό αμάρτημα εδώ δεν είναι αποτέλεσμα επιλογής προσώπων αλλά μέρος της ανθρώπινης φύσης, από το οποίο πρέπει να απαλλαγεί – κοντολογίς, να απαλλαγεί από το κατεξοχήν τιτανικό στοιχείο που είναι το

σώμα παραδινόμενος στο διονυσιακό που είναι η ψυχή , όντας θεία και αιώνια, προερχόμενη από τον Δία (Orph. Frag. 228).

Το έργο της δύσκολης αυτής ασκητικής (η οποία διαρρέει ολόκληρο τον αρχαίο Ελληνικό κόσμο, εκφραζόμενη ως καταφρόνηση του συγκεκριμένου σώματος – η αρχαία τέχνη εικονίζει την ιδέα/μορφή του σώματος και όχι το συγκεκριμένο φθαρτό και θνήσκον σώμα – και ακατάβλητος εγκρατιτισμός περί τα ερωτικά) ολοκληρώνεται με την μετενσάρκωση. Για παραπάνω από χίλια χρόνια η μετενσάρκωση αποτελεί τον τρόπο της φιλοσοφικής διαπαιδαγώγησης του διχασμένου Έλληνα ανθρώπου προς τελική αποβολή του Τιτάνιου/υλικού στοιχείου για χάρη της τελικής του απρόσωπης αφομοίωσης στην αιώνια ροή του επέκεινα της ουσίας Θείου Ενός.

Ακόμη και όταν το σώμα παιδαγωγείται , υπακούοντας στο Μέτρο ή τον Λόγο λοιπόν, παραμένει τελεσίδικα θνητό και ξένο προς οποιαδήποτε προοπτική διαιώνισης ή αφθαρσίας. Και όταν , όπως συμβαίνει με τον Αριστοτέλη, το σώμα θεωρήθηκε ως αναπόσπαστο μέρος της ανθρώπινης φύσης (με την ψυχή απλώς να το εμψυχώνει ,ως εντελέχειά του και να μην έχει λόγο ύπαρξης μετά τον θάνατό του) , η φθορά και ο θάνατος έφθασαν να αποτελούν μοίρα όλου του ανθρώπινου όντος.

Για τον Ελληνικό κόσμο λοιπόν, η ανάληψη του ανθρώπινου σώματος από τον Θεό Λόγο (και, πολύ περισσότερο, η ανάστασή του) υπήρξε όντως, κατά τον Παύλο, «μωρία» από μέρους του Θεού – παρά το ότι, σαν ιδέα, δεν τους φάνηκε ποτέ αποκρουστική. Αν ο άνθρωπος είναι η ψυχή του , σε τί χρειάζεται η σωτηρία και η αφθαρτοποίηση του σώματος;

Χρειάσθηκε να ξεπεράσουμε τον νεώτερο Καρτεσιανισμό για να μάθουμε το γιατί. Ο Διαφωτισμός είχε ως ένα σημαντικό βαθμό δίκαιο όταν προχώρησε σε μια ανατίμηση της υλικής ανθρώπινης φύσης, που μια μακρά παράδοση λίγο ή πολύ Πλατωνίζουσας Δυτικής θεολογίας και φιλοσοφίας (που κορυφώνεται ακριβώς στον Καρτέσιο) είχε θέσει, ξανά, στο περιθώριο· παραδόξως, στο σημείο αυτό ο Διαφωτισμός βρισκόταν πιά κοντά στην Καινή Διαθήκη από μερικούς θεολόγους. Το λάθος του Διαφωτισμού υπήρξε πως ταύτισε την παραπάνω θεολογία με τον Χριστιανισμό εν γένει και τον απέρριψε. Σήμερα, μετά τον Φρόιντ και την ανάδειξη της ψυχικής σημασίας των βιολογικών ενορμήσεων, μετά από τον Νίτσε και την κατάδειξη της σημασίας των

«αξιών του σώματος», μετά από φιλοσόφους όπως ο Μερλώ-Ποντύ που κατέδειξαν την απόλυτη σημασία του σώματος για την ανθρώπινη συνείδηση και κυρίως, μετά την σύγχρονη Νευροψυχολογία και Βιολογική ψυχολογία, οι οποίες απέδειξαν την σημασία των σωματικών λειτουργιών, ως βασικών μεταφορών οι οποίες ερμηνεύουν το ανθρώπινο σκέπτεσθαι, γνωρίζουμε πια απολύτως πως χωρίς το σώμα δεν υφίσταται στην πραγματικότητα άνθρωπος. Όλες οι κεντρικές εννοιολογικές κατηγορίες της ανθρώπινης σκέψης έχουν λοιπόν βιολογική προέλευση, ο άνθρωπος σκέπτεται στην κυριολεξία με το σώμα του: λέμε «τό'πιασα» σε πλείστες δυτικές γλώσσες, για να πούμε ότι κατάλαβαμε κάτι, μεταφέροντας την σχετική παιδική μας εμπειρία όπου το πιάσιμο ενός αντικειμένου είναι η πρώτη πράξη γνώσης του. Λέμε πως αυτό είναι «μεγάλο ζήτημα», εννοώντας πως είναι άκρως ενδιαφέρον, μεταφέροντας την παιδική μας εμπειρία, όπου τα πιο ενδιαφέροντα αντικείμενα, οι γονείς, είναι εξαιρετικά «μεγάλοι» σε σχέση με μας. Για όλους μας η στοργή και η αγάπη είναι «θερμή», καθώς η πρώτη πείρα της έλαβε χώρα στην θέρμη της μητρικής αγκάλης – το δε μίσος και το βλέμμα του μίσους είναι «παγερό». Με τον ίδιο τρόπο οι δυστυχίες είναι «βάρος ασήκωτο» και οι χαρές «ανάλαφρες». Το ασώματο πνεύμα αιώνων Ιδεαλισμού δεν προκαλεί το ενδιαφέρον πολλών σήμερα.

Κάθε συνεπώς συζήτηση για μια ψυχική μεταθανάτια επιβίωση δεν θα αποτελούσε σωτηρία του πραγματικού ανθρώπου. Ο θάνατος δεν είναι φίλος του ανθρώπου, όπως στον Πλατωνικό Φαίδωνα αλλά μάλλον «έσχατος εχθρός» όπως τον ονομάζει ο Απόστολος Παύλος, αφού στην πραγματικότητα καταλύει το «συναμφότερον» ψυχής και σώματος που είναι ο άνθρωπος (η έκφραση ανήκει στον άγιο Γρηγόριο Παλαμά). Δεν υπάρχει ψυχική ταυτότητα χωρίς σωματικό υπόβαθρο, δεν υπάρχει πρόσωπο και ανθρώπινη ουσία χωρίς σώμα. Εάν λοιπόν ο Θεός ήθελε πράγματι να κάνει κάτι για τον άνθρωπο θα έπρεπε πράγματι, πρώτον, να λάβει το ανθρώπινο σώμα, προκειμένου να εισρεύσει η άκτιστη θεία ζωή μέσα στην φθορά και την θνητότητά του και, δεύτερον, να αναστήσει αυτό το σώμα με την άκτιστη ενέργεια της θείας αυτής ζωής, ούτως ώστε ο άνθρωπος (και μέσα του όλη η Δημιουργία) να αφθαρτοποιηθεί και να «σωθεί», να παραμείνει σώος και πλήρης – κάτι το οποίο δεν μπορούσε με τις δικές του δυνάμεις να επιτύχει, καθώς δεν δημιούργησε αυτός εαυτόν από το μηδέν.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό τό ότι η Ορθόδοξη θεολογία ανά τους αιώνες επέμεινε σε αυτήν την «οντολογική» ερμηνεία της (Ενσάρκωσης και της) Ανάστασης, όταν όλες οι Δυτικές Χριστιανικές Ομολογίες κατανόησαν την τελευταία, επηρεασμένες από το Ρωμαϊκό νομικό πνεύμα, με τρόπο λίγο ή πολύ δικανικό, ως «ικανοποίηση της θείας δικαιοσύνης» μέσω του Σταυρού του Χριστού, την οποία η δικαιοσύνη του Θεού απαιτούσε, λόγω της προσβολής που δήθεν υπέστη από την παράβαση του Αδάμ. Η επινόηση του φρικαλέα ενοχικού «προπατορικού αμαρτήματος» από τον Αυγουστίνο, αποτέλεσε, μαζί με τον λεγόμενο «απόλυτο προορισμό» την μεγαλύτερη ομολογημένη αιτία αθεΐας στη Δύση –αλλά δεν θα τα βρεί κανείς στην Ελληνική Πατερική θεολογία.

Όμως το ερώτημα είναι, τί να την κάνουμε την ανάσταση και την αιώνια ζωή. Εάν κάτι τέτοιο σήμαινε απλώς την αιώνια παράταση ενός εκρηκτικού ναρκισσισμού και της κατάθλιψης που τον ακολουθεί, της αμοιβαίας ανθρωποφαγίας και της απληστίας, της έπαρσης και του διανθρώπινου διχασμού που την συνοδεύει, δεν θα ήταν, ακριβώς, κόλαση; Εδώ ακριβώς ευρίσκεται και η υπαρξιακή σημασία του σταυρού του Χριστού: πρόκειται για την διακοπή, με τα λόγια του Ζιράρ, της διαδικασίας θυματοποίησης που πάντοτε θεμελιώνει τις ανθρώπινες κοινωνίες, αποζητώντας «αποδιοπομπαίους τράγους» και εξοντώνοντάς τους συμβολικά για την πρόσκαιρη ενοποίηση της κοινότητας. Ο Χριστός με την εκούσια σταύρωση διακόπτει την αθέλητη θυματο-ποίηση με μια πράξη απόλυτης αγάπης που εκφράζεται ως απόλυτη ανάληψη ευθύνης, ακόμη και για όσα δεν φταίει: με την απόλυτα αντιναρκισσική αυτή πράξη εγκανιάζει την Εκκλησία, ως συν-χώρηση πάντων και μας μαθαίνει την παραδείσια γλώσσα της ανιδιοτελούς αγάπης, για όλη την αιωνιότητα. Μόνον έτσι έχει η ανάσταση αξία και νόημα.

Χρησιμοποιήσαμε ήδη την λέξη περιχώρηση, στην αρχή αυτού του άρθρου. Αυτός υπήρξε ένας βαθυνόητος θεολογικός όρος που επινοήθηκε για να περιγραφεί η ασύγχυτη και αδιαίρετη συνύπαρξη των δύο φύσεων, θείας και ανθρώπινης, στο ένα πρόσωπο του Χριστού. Σε μιαν ελεύθερη ερμηνεία του όρου θα λέγαμε πως σημαίνει την απόλυτη αμοιβαία αγαπητική αφιέρωση του Θεού στον άνθρωπο και αντίστροφα, που κορυφώνεται ακριβώς στην Ενσάρκωση και τον Σταυρό. Το αναστημένο σώμα του Χριστού είναι κυρίως και απολύτως

το αφιερωμένο στον Θεό σώμα, όργανο εκούσιο της αγάπης και της σοφίας του θελήματός του – όπως ακριβώς τα σώματα στην Αγιογραφία που δεν εκφράζουν στέρηση αλλά ερωτική αφιέρωση. Σε μια εποχή που οι άνθρωποι αφιερώνονται μόνον στον εαυτό τους, ο Χριστός δεν παρουσιάζεται ως θαυματοποιός προς εντυπωσιασμόν, αλλά ως πρόταση για μια αιωνιότητα με νόημα, ή καλύτερα ενός τρόπου ύπαρξης που αξίζει την αιωνιότητα.

Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Μακεδονία. (αντιγραφή από τις [Ανιχνεύσεις](#)).

***Ο π. Ν. Λουδοβίκος είναι Καθηγητής της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, και Επισκ. Καθ. του Ορθοδόξου Ινστιτούτου του Καίμπριτζ.**

Πηγή : <https://www.antibaro.gr/article/>